

میدیای کوردی چۆن له ههوا گه‌یشتوووه؟!... سه‌دیق سه‌عید وا‌ندزی

به‌داخه‌وه له‌هه‌رێمی کوردستاندا، له‌ماوه‌ی سی و یه‌ك سا‌ی
ا‌بردووی ده‌سه‌اتی کوردی، ه‌یچ هه‌وێك نهدراوه ب‌یه‌ك‌ستن و
به‌رجه‌سته‌کردنی زمانی فه‌رمی ده‌وێت. یاخود زمانێکی ستاندارد که‌له
نووسین ودا‌شتن، وه‌ك زمانی هاوبه‌ش و یه‌ك‌گرتووی کوردی به‌لایه‌نی
که‌مه‌وه له‌وبه‌شه‌ی کوردستان په‌ی‌هه‌و ب‌کرت. ب‌گومان له‌نه‌بوونی
زمانێکی هاوبه‌شیشدا، ئه‌وا ش‌وه جیاوازه‌کانی ئ‌نووس و نووسین
ده‌بنه‌دیاره‌. له‌وا‌نگه‌یه‌وه ده‌بینین که‌زمانی دا‌شتن و نووسین
له‌ده‌زگا ا‌گه‌یاننده‌کان و ب‌او‌کراوه‌کانی ئ‌مه‌دا، زمانێکی یه‌ك‌ج‌ر
و یه‌ك‌ش‌وه نییه‌. به‌كو‌هه‌ریه‌که و په‌ی‌هه‌و له‌ش‌وه‌یه‌کی ئ‌نووس
ده‌کات. ته‌نانه‌ت ز‌رجار ئ‌نووسی یه‌ك‌وشه به‌ج‌ره‌ها ش‌وه ده‌نووسن.
له‌ا‌ستیدا، یه‌ك‌خستنی زمان به‌پله‌ی یه‌که‌م ئ‌هرکی حکومه‌ته که‌له
ئ‌گه‌ی ن‌وه‌نده ئ‌ه‌کادیمییه‌کان و له‌چوارچ‌وه‌ی پلانی ئ‌شنبیری
وه‌زاره‌تی ئ‌شنبیری کاری له‌سه‌ر ب‌کات. یاخود چه‌ندین ئ‌نمایی و
ا‌سپاره به‌مه‌به‌ستی یه‌ك‌خستنی زمانی نووسین و ده‌رب‌ین له
ا‌گه‌یاننده‌کاندا ده‌رب‌کات. به‌ام‌کات گ‌رنگیدان به‌زمان له‌پلانی
حکومه‌ت ناب‌ت، ئه‌وا به‌پر‌سپاریه‌تیه‌که ده‌که‌و‌ته ئ‌سته‌ی ده‌زگا
ا‌گه‌یاننده‌کان که‌کارب‌ به‌ستانداربوونی زمان ب‌که‌ن. مه‌رج نییه
ئ‌ك‌خستنی زمان هه‌رته‌نها به‌ب‌یاری سیاس‌ی ب‌ت، به‌كو‌ده‌توانر‌ت له
ئ‌گه‌ی نووسینه‌وه زمانی هاوبه‌ش ب‌ته‌کایه‌وه. شک‌سپیری نووسه‌ری
گه‌وره‌ی ئ‌ینگلیز و جیهان، له‌ئ‌ی به‌ره‌مه‌کانیه‌وه، ئ‌ی‌کی هه‌ره
گه‌وره‌ی له‌پ‌ش‌خستنی زمانی ئ‌ینگلیزیدا بینیوه. به‌ام‌ده‌زگا‌کانی
ئ‌مه و ب‌گ‌ره به‌ش‌کی نووسه‌رانیش، به‌ه‌ی نووسینه‌کانیا‌نه‌وه،
ئه‌وه‌نده‌ی تر زمانی کوردی په‌رپووت‌تر و و‌ران‌تر ده‌که‌ن. به‌و‌پ‌یه‌ی
که‌مترین یاخود ه‌یچ شاره‌زایه‌کیان له‌سه‌ر زمان و بونیادی ئ‌زمان و
دا‌شتنی‌سته‌نییه‌. ئ‌مه و‌رای نه‌بوونی زانیاری له‌سه‌رئ‌ماژه و
مانا‌کانی وشه‌. چونکه مه‌رج نییه ئ‌ه‌وه‌ی نووسه‌رب‌ت، یاخود چه‌ند
کت‌ب‌کی وه‌رگ‌ا‌ب‌ت ئ‌یدی شاره‌زایی له‌هه‌موو که‌له به‌ر‌کی زماندا
هه‌ب‌ت. به‌تایبه‌تیش که‌ز‌رجار ته‌نها ده‌نگ‌ك یاخود پیت‌ك ده‌ب‌ته
ه‌ی گ‌ی‌ینی ته‌واوی مانای وشه‌که. نووسین یاخود هه‌وا، هه‌ر ته‌نها
دا‌شتنی‌سته و چه‌ند ده‌رب‌ین‌ك نییه، به‌كو‌گه‌یانندی ماناو

په یامه. کات به وردی سهرنج له زمانې ههوا و دا شتنی ههوا یش ددهین له میدیاکاندا، ټوکات درک بهوه دهکین، که له ههردوو لایه نی زمانه وانی و ماناییهوه، به شکی په کجار زری (ټهگر نه نه همووی) دهزگا اگه یاننده کانی ټمه، به هه مووچ ره کانیانه وه، له ههوا نه گه یشوون و نازان ههوا چیه و پوویسته چ شتک وهک ههوا ببینرت و بخرته بهرچاوی بیسه ران و بینهران و خو نه ران. بگومان، به هی زربوونی هکاره کانی چاپ و ب اوکردنه وه و له لایه کی دیکه شهوه جه نجا ی و ټا ټزی ژیان، ټمه ټانه بهر دهیان و سدان دیارده و ووداو دهکوین و هه ندک لهو ووداوانهش له دهزگاکاندا، وهک ههوا ی گرنګ مامه هیان له گه دهکرت و ووبه ری شاهی ټانه و ما په و تیغیه کان دهگرن. ټمه و برای ټو به ناو ههوا به په لانه ی، که زرجار دهگوازر نه وه و نهک هیچ بنه مایه کی ههوا ی به په لیهان ټدا نیه، به کو ناچنه خانه ی ههوا ی ټاسا یشه وه، چ جای ههوا ی خرا!! هه به ته، دوو تایه تمه ندی گرنګ، له ب اوکردنه وه ی ههوا ټدا هه ن، که ده ب هچاو بکر ن و وهک بنه مای سهره کی ههوا دابنر ن، ټهوانیش:

یه که م: ټم ههوا ی که ب او دهکرت ته وه، چه ند په یوه ندیداره به ژیان ی گشتی خه کی جگه یه که وه،

دووه مییان: چه ند تازه و نو ییه. چونکه کات دهزگا یه کی اگه یانندن، ب نمونه ههوا ټک له سهر شه ی ټ کرانیا و ووسیا ب او دهکاته وه، ټهوا لای مر فی کورد، وهک ههوا ی گرنګ و بایه خدار نابینرت و گرنګی پ نادات، چونکه ټم شه ه، هیچ په یوه ندیه کی به ژیان ی کمه لایه تی و که سی و گشتی ټه وه وه نیه، ټهگر مه به ستیشی ب شتک له باره ی ټو شه ه وه بزانت، ټهوا میدیای کوردی به تایه تیش ب ټهوانه ی زمان کی دیکه دهزانن و بژارده ټ شنبیرییه که ن، ناب ته سهرچاوه ی ههوا، به کو که نا ټکی وه کو بی بی سی، یان حه ده سی عره بی، دهکاته سهرچاوه. که واته ټم شه ه بگومان ههوا ه، به مام ههوا ټک نیه په یوه ندیدار ب ته به ټمه، تا کو دهزگا اگه یاننده کان به گرنګیه وه و زیاده له پوویست، بایه خی پ بدهن. کاتب هه مان ټو میدیایه به نمونه، ههوا ټک له سهر دابه شکردنی مووچه ی فرمان به رانی کوردستان ب او دهکاته وه، ټو کات سهرنج و بینینی هه موو خه ټک دهچ ته سهر ټو ههوا ه، بچی؟ چونکه مووچه په یوه ندیداره به ژیان ی گشتی هه مووانه وه و مه به ستیه تی بزانت، له ن ټو ټو ده خه سهخته ټابوورییه دا، حکومه تی ههر م چ پلان کی هیه و بچی له کات کدا نه وت به سهد و هه فده د لاره، به مام مووچه دابه ش ناکرت؟ له ټاستی یه که مییاند، ده ب ههوا ه که وهک ههوا ټکی ټاسای ببینن، به مام له وه دی دووه میاند، ده ب به یایه خه وه له

ههوا هه که بوانین. کات شه ی داعش هه بوو، قه یانی دارایی بوو، به ئهستاشهوه، ژیا نی مر فکی کورد، ب ئ کرانییهک جی بایه خ نه بوو و نییه، ته نانهت له بوانگه مر قدهستیه که شهوه، بیه که مترین و بگره لهوانه یه هه ر بایه خیشان له ووی ههوا و ههوا سازیهوه به خه کی کوردستان نه داب، چونکه ئهوان دهزانن، ب ئهوان ئ کرانییهک گرنگتره له کوردک. بهام کات هه مان د خ بهراورد ده که یین له کوردستان چی ده بینن؟ ئایا میدیای کوردی، هه نده ی بایه خ به ههوا هه کانی دنیا ده دات، هه نده ژیا نی فرمانبر کی ب مووچه ی لا گرنگه؟ که واته ده ب ههوا پگه و گرنگی و بایه خ خی هه ب له لای ئهوانه ی ده یخو ننه وه و ده بینن، به تایه تیش له سهرده م کدا، که سه رچاوه کانی ههوا هه نده ز و زه به ندن، که ههوا کی ئهستا، دوا ی چه ند چرکه یه کی تر ده ب ته ابردوو. بگومان کات سه رنج له به ش کی زری ئه و به ناو ههوا نه ی ب او ده کر نه وه له میدیای کوردیدا ده ده یین، ت ده گه یین که ده زگا اگه یان د نه کانی ئه مه، وه کو پ و یست، و رای به ناو کارکردنی پر فیشنا نه ش، بهام هه شتا له ههوا نه گه یشتوو، بیه ساده ترین و ب به هاترین شت، ته نانهت ووداوی ز ئاسایی و ئه تینیش، ده که نه ههوا و به بایه خه وه ب اویده که نه وه. دیاره به هه کاری زری ده زگا کانی ب اوکرده وه، ده ب بهرده وام هه گزی ههوا و بابه تی هه مه ج ریش هه ب، وه ک ئه و شه مه نده فه ره ی به خه ووز کار ده کات و هه ر کات له خه ووزه که نه ما، له وهستان ده که و. بهم شه وه یه ش ئه و ده زگا یانه، ب ئه وه ی ئه قه ی په یوه ندی خ یان له گه بینهر و خو نه ر بهرده وامی پ بدهن، پ و یستیایان به و خه ووزه یه، خ ئه گه ر خه ووزیش نه بوو، ئه و ده ب به هه ر شت کی دیکه، ته نها بسوو ت و دووکه بکات، در ژه به ته ق و ل قی ئه یشتنی شه مه نده فه ره که بدهن. ل ره وه ش ده زگا اگه یان د نه کانی ئه مه، ب ئه وه ی گوایا به تگه یشتنی خ یان، ک ب ک ی یه کتری بکه ن له وه ی کامیایان ههوا کی تازه و نو ب او ده کاته وه، هه موو شت له وه ک ههوا ده بینن و بایه خی پ بدهن، به ب ئه وه ی هیچ دا هه نان و گرنگی و به هایه ک له و ههوا هه داب، ته ن ئه ش کردنه وه ی شاشه و لاپه هه کانه. ل ره دا، چه ند نموونه یه کی به رجه سته د نه مه وه، ب ئه وه ی به کرداری بزانیین، ئهوانه ی به ناوی ههوا ب او ده کر نه وه و بایه خیایان پ بدهر، ده چنه خانه ی ههوا هه و یاخود نا؟

نموونه ی یه که م:

ووداو، که خی پ یه که می ب کا به ره و کورد وته نی شا به سه پان نازان، له تایتی دوا یین ههوا هه کاند، له ئی 12/3 ههوا کی له ما په هه که ب او کرد ته وه و نووسیویه تی: (گه نج کی زاخی یی له ئاسنی ک نه چه ق دروست ده کات) ما په هه که، ئه م کاره ی ز به لاوه

گرنگ و داهنه رانه و جی سهرنج بووه، بییه به بایه خهوه کردوویه تیه ههوا و بی اویکرد تهوه. بیگومان، ههر کهسک ئهلف و بییه له دنیای ژنامه گهریی و ههوا بزانت، ت دهگات که ئه مه کارکی هنده گهوره و گرنگ نییه، تاکو وهک ههوا بناسنرت، مه گهر ئه و گه نجه ییانی می دروست کردووه؟ کهس ههیه نه زانت که چهق ههر له ئاسن دروست ده کرت و ئه مه هونه رکی هنده تازه و داهنه رانه نییه و به سهدان کهسی پیر و به سااچوو، ساان که چهق له ئاسن دروست ده کهن؟ من باپیره یه کم هه بوو، له یه ک کاتدا (چهق، مشار، کارتییغ، داس، مقهس) و چهندان بییه دیکهشی چهند ساا که له مه و بهر دروست ده کرد. ئه م کاره ی ئه و، بی سهرده م که من مندایش بووم، هیچ جی سهرنج اکه شان و داهنه رانی کی تازه نه بوو، ئاخر چهق، ههر له ئاسن دروست ده کرت، خ له دار و بهرد دروست ناکرت! ههنگه هونه رکی که می بوو، بهام کارک نییه زار بایه خدار ب، تاکو وهک دوایین ههوا ی ئه و ژه دابنرت و بیخو نینه وه. ئه م گه نجه، ئه گهر له بری چهق، ف که یه کی دروست بکرایه، ده بووه داهنه رانی کی گهوره و شایه نی ئه وه بوو، به گرنگیه کی ز ره وه کاره که ی بخرته بهرچاو و بناسنرت. ئه مه ده ریده خات، که وودا ویش که خ ی پ یه که می بی کابه ره، هه موو شت که به ههوا ده زانت و هه موو کارک به داهنه رانی زانستی و مر بیانه ت دهگات. دروست وهک ئه وه ی هه موو سم سوورک هه مزه ناغا ب!

نمونه ی دووهم:

له سه ره تای مانگی ئازاردا، بهش کی یه کجار زری ده زگا اگه یان دهنه کانی ئه مه، وودانی سووتانی ژنه په رله مانتار کی پشوو ی گان (به هار محمود) یان وهک ههوا کی بایه خدار بی او کرده وه و مامه یان له گه کرد. هه به ته، سووتانی ههر مر فک، بی هه موومان جی نیگه رانی و ئازاره، چونکه ده بی هاوس ز و هه ست کی مر بیانه مان بی هه ب و له ههر شو نکه مر فک ئازار بچرت، ده بی هه ست به ئازار بکه یین، چونکه دوا جار هه موومان مر فین و کهس لاری له وه نییه، بهام پرسپاری من ل ره دا ئه وه یه، ژانه چهندان ژن له کوردستان، به ئاشکراو به نهانی ده سووتن و خ یان ده سووتنن، یان ده سووتنرت؟ بیچی سووتانی ئه وانیش ناب ته ههوا کی گرنگ و هه موو ده زگا اگه یان دهنه کان سه رقا بکات؟ بیگومان هه کاره که ی دیاره، چونکه ژنه کانی دیکه، وهک ئه م په رله مانتار نه بوونه و پ که یه کی سیاسی و حزبی دیاریکراویان نه بووه، بییه کهس هه ست به ئازاره کانیان ناکات و ده بی به دم ئازار کی جهسته یی و دهروونی

ز ره‌وه، له چاوه‌وانی مردن دابن. هیچ گومانم نییه له‌وهی ئه‌گهر ئهم به‌زه، پ‌شتر ناسراو و په‌رله‌مانتار نه‌بووایه، ک‌س ه‌وا‌ی سووتانه‌ک‌ی ب‌او نه‌ده‌کرده‌وه. ل‌ره‌وه‌ش به‌ب‌وا‌ی من، له‌وه ده‌گ‌ین که میدیای کوردی، ز‌ر ناپ‌ر فیشنالانه و نا‌ئاکاری و نا‌ئینسانیان، مامه‌ه له‌گ‌ه‌ مر‌ف ده‌کات، که ده‌م نا‌ئینسانیان، مانای وانیه، ب‌ ب‌زی به‌ئینسان بکات، به‌کو به‌و مانایه‌ی، به‌ داخ‌وه له‌س‌ر بنه‌ماو پ‌وه‌ری (پ‌ست، پ‌گ‌ه‌ی سیاسی و جه‌ماوه‌ری، پایه و سیاست، به‌رژه‌وه‌ندی) مامه‌ه له‌گ‌ه‌ مر‌ف ده‌کات، که ب‌ لایه‌نیوون و پیشه‌یی بوون، ده‌ب‌ ئه‌ته‌ک‌ت و ب‌س‌ای ه‌موو ده‌زگایه‌کی ا‌گ‌ه‌یاندن ب‌ت. نیگ‌ه‌رانیه‌که له‌وه دابوو، به‌ش‌ک له‌ ده‌زگاکانی ا‌گ‌ه‌یاندن، ب‌ژانه چاود‌ری ته‌ندروستیشیان ده‌کرد، داخ‌ حا‌ی چ‌نه، تا دواچار ب‌وون بووه‌وه که به‌ش‌کی که‌می جه‌سته‌ی سووتاوه. ه‌ه‌به‌ته، وه‌ک باس‌م‌کرد، من نیگ‌ه‌رانی سووتانی ئه‌و خاتوونه و ه‌موو مر‌ف‌ک‌یشم، به‌ام د‌ژی ئه‌وه‌مه مر‌ف له‌س‌ر بنه‌مای پ‌ست و پایه و سیاست، مامه‌ه‌ی له‌گ‌ه‌ ب‌کر‌ت، مه‌گ‌ر ب‌ژانه، سه‌دان ک‌س له‌و ه‌ه‌ر‌مه، به‌ ه‌ی ب‌ووداوه‌کانی نه‌وت و گازه‌وه ناسووت‌ن؟ ب‌چی هیچ ده‌زگایه‌کی ا‌گ‌ه‌یاندن، بایه‌خ به‌خ‌م و ک‌سته‌کانیان نادات؟ ئه‌گ‌ر ب‌یاره ا‌گ‌ه‌یاندنه‌کان، پیشه‌ییانه کار ب‌کن و ته‌ن‌ مر‌ف‌بوون ب‌که‌نه پ‌وانه‌ی کار و ب‌او‌کردنه‌وه‌ی زانیاری و ه‌وا‌ و به‌رژه‌وه‌ندی گ‌شتی ه‌چاو ب‌کن، ب‌چی ته‌نها سووتانی ژن‌ک که پ‌شتر په‌رله‌مانتار بووه و ک‌ه‌س‌کی به‌ ناوه، لایان ده‌ب‌ته ه‌وا‌ و گو‌ به‌ ک‌سانی دیکه ناده‌ن؟ مه‌گ‌ر ئه‌وانیش ه‌ست به‌ ئازاری جه‌سته‌یی و ده‌روونی ناکه‌ن؟ که‌واتا، یان ناب‌ت سووتانی ژن‌ک به‌ ته‌نها ب‌ته ه‌وا‌، یان ده‌ب‌ت بنه‌مایه‌کی دیکه‌ی کاری ب‌ژنامه‌وانی، ب‌ ه‌وا‌ و دا‌شتنی ه‌وا‌ دیاری ب‌کر‌ت.

ن‌موونه‌ی س‌پ‌هم:ـ

به‌ش‌ک له‌ ده‌زگا ا‌گ‌ه‌یاندنه‌کان، ه‌وا‌‌ی مردنی دایکی ه‌ونه‌رمه‌ند(حه‌مه ده‌م‌ب‌یان) وه‌ک ه‌وا‌‌کی گ‌رنگی ب‌ژی 13/3. ب‌او‌کرده‌وه. ه‌ه‌به‌ته، ئه‌و ه‌ونه‌رمه‌نده یه‌ک‌که له‌ ه‌ونه‌رمه‌نده ه‌ره دیار و خ‌شه‌ویسته‌کانی کوردستان و به‌جو‌ه و کرده‌کانی، ب‌زه ده‌خاته‌س‌ر ده‌می ه‌زاران و ک‌س و منا‌، ب‌یه ئه‌مه ه‌ونه‌ر‌کی جوانه و کاره‌کانی شایه‌نی به‌س‌ر‌کردنه‌وه و به‌ه‌وا‌‌ل‌کردنه، به‌ام پ‌رسیار ل‌ره‌دا ئه‌وه‌یه، دایکی ئه‌و ه‌ونه‌رمه‌نده، هیچ په‌یوه‌ندییه‌کی گ‌شتی به‌ ئ‌مه‌وه ه‌یه؟ مه‌گ‌ر ب‌ژانه، ه‌زاران ک‌س و مندا‌ ب‌ دایک نابن و دایکیان نام‌رت؟ ب‌چی ئه‌وان نابنه ه‌وا‌ و مردنی دایکی ه‌ونه‌رمه‌ند‌ک ده‌ب‌ته ه‌وا‌‌کی گ‌رنگ؟ مه‌گ‌ر ئه‌مه‌ش دیسانه‌وه

په لاندنکردنی مړۍ نیه، له میدیای بڼې زانیاری کوردی؟ هم ههوا ته و کاته دهووه ههوا کی گرنګ و جی سهرنج و نیګه رانی، نه گهر مردووه که (هونه رمه نده که _ که هیوادارم سه د سا ی دیکه بژیت) خ ی بایه، چونکه نه و له ووبه ره ک مه لایه تی و هونه ریه که وه، په یوه ندی به ئ مه وه له گ شه نیګایه کی هونه ریی و سه لیکه ی کاری ک میدیه وه هیه و مردنی ب شاییه کی گوره له ووی هونه ری ک میدیا وه، له نه وندی هونه ری کوردی دروست ده کات. به ام مردنی دایکی شت کی ز ر ئاساییه و ناب و ه ههوا کی گرنګ له نه ونده ی میدیای کوردیدا مامه ی له گه ب بکر ت، چونکه ئ ژانه سه دان که س دایکیان ده مړت و نه مه ش یاساییه کی فیزیکیان نه ی ژیا نه و تا ژیا نه هه ب ت، کورده واری وته نی (ده ب یه کمان یه کمان بشارینه وه).

نمونه ی چواره م: _

ما په ی سپی میدا، ههوا کی له باره ی هونه رمه ند کی ئ رانی ب او کرد ته وه و ههوا ه که ش نه وه یه که هونه رمه نده که (شووی) کردووه. هم هونه رمه نده و ژیا نی تایبه تی هیچ په یوه ندیه کی به ژیا نی گشتی و ک مه لایه تی ک مه لگه ی ئ مه وه هیه؟ مه گهر میدیا کانی و اتی ئ ران، ئاماده ن ههوا ک له سر هونه رمه ند کی کورد، نه گهر ز ر داه نه ر و به توانا ش ب ت، ب او بکه نه وه؟ هم ج ره ههوا لانه، نیشانه ی هه ژاری ده زگا اګه یاننده کانی ئ مه ن، له په راو لزی ده ستخستن و مامه ه کردن له گه ههوا دا. ب گومان ئ مه نا ئین با ووبه ر ک له و میدیا یانه، ب ب او کردنه وه ی ههوا کی هونه ری جیهانی نه ب ت، به ام ده ب بزانر ت، نا وه کی ههوا ه که گرنګه یان نا؟ دواتریش ناش ما په ر ک، ف می کار کردنه کی سیاسی و هزری ب ت، که چی ههوا ی مه ی ک نه پ و م د له کان ب او بکا ته وه. هم ب اګه یانندن کی هونه ری ووت باشه. هم نمونانه ی باسکراون، هه او و رد کردنی چه ند میدیا یه ک نیه به تنه ا، به کو نمونه یه که له ش وازی نه و مامه هیه ی که ده زگا اګه یاننده کانی ئ مه به گشتی، له گه ههوا ده یکه ن. نه وان وا ده زانن هه موو کرده یه ک و وودا و ک، ده ش و ه ههوا ب بینر ت و به گرنګیه وه باس بکر ت، له کات کدا ههوا نه و کاته بایه خ و گرنګی خ ی هیه، که په یوه ندیداره به ژیا نی گشتیه وه و گ انکار ییه ک و پ شها ت کی تازه د ن ته ئار او ه. نه وه ی به لای مړ فی کورده وه گرنګه، نه وه نیه له ئ ک انیا چی ووده دات، ژنه هونه رمه ند کی ئ رانی شووی کردوه یان نا؟ نه وه گرنګه، به ن زین و مووچه چی ل د ت، ئ ران ب ه ه شمان ده کاته سر؟ ب چی ژن کوشتن نا ب ته وه؟ نه مانه گرنګن. جار کیان له ما په ی ئ ن ئارتی، که یه ک که له ده زگا پیشه یی وه ره دیاره کانی اګه یانندن له هه ر می کوردستاندا، ههوا ک له باره ی

پاسهوانه کانی پټین بټاو کرابووه، تهنه ده هزار کس ههوا هکه یان خو نډبووه، بهام له هه مان ما پټه، ههوا هه بوو له باره مووچه فرمانبران، نزیکه دوو سهدو چل و چوار هزار کس، خو نډبوویانهوه. ئهم نمونه سادهیه، ده ریډه خات که کات اگه یان دن ههوا کی په یوه ست به ژیا نی گشتی، یاخو د تو ژک بټاو ده کاتهوه، چه ند گرنگی پټه درت. پرسه که لټره تهنه مووچه و پاره نیه، به کو په نجه خستنه سهر بابه تکه، که بټه خه کی گرنگه و به بایه خه وه ده یخو ننه وه. دوا جار ده مه وټا مازه به وه بدهم، که له سهر و به ندی کټای هاتنی ئهو وتاره دابووم، کات گات ته جاریه کی دیکه سهر و هه زه لیم له میدیای کوردی که و ته بهر چاو، ئه ویش، ساز کردنی کټنفانس کی ژنامه نووسی بوو، بټه پزیشک، که گوایا تټه تبار به ده ست در ژیکردنه سهر پټنچ ژن، به جټر که له بهر مایکه کانی به رده می، به ئاسته م سیمات ده دیت! له کووه ی ئهم دنیا یه دا، که سټک ده نگه ی ئه نجامدانی کار کی له و شوه یی له سهر بټت، زه مینه ی ئه وه ی بټه ده ه خسټ نرت خه وه کټه وانی شاهه کان پیشان بدات؟ ئهم جټره که سانه، ده بټه ابگیرن و له لایه ن داواکاری گشتییه وه لټکټینه وه یان له گه بکرت، یان کټنگره ی ژنامه نووسی یان بټه ساز بکرت و ژنامه نووسان به پټاو ئاماده بن؟ به داخه وه کاری ژنامه نووسی له نټو ئمه دا، بټه ئهرزش و بټه به ها بووه، به شکی زټر له میدیا و ده زگا اگه یان دنه کان و ژنامه نووسانیش، نازانن ماهیه تی کټنفرانسی ژنامه نووسی چیه وده بټه کټ کټنگره ی ژنامه نووسی ساز بکات، چونکه کاره کتهره ی بواره که نینه و پټه فیشنا و شاره زانین، له کاری ژنامه نووسی، وا ده زانن ههر که سټک مایکه کی به دهسته وه گرت، ئیدی ژنامه نووسه!

هه موو گوئی د ستردیان له یخه یان داو
لهر دا خه کمه ی دت، کهس مړه بای کهس ناکات
ژه سدان شانت بهرشان دکه ووت، کهچی کهس نابینیت
دک کوهرایم دا بهت زما نه
من ته نیا له گوندک و له دشته کی کاکي به کاکیدا دده یستم
کهسی له نه بوو
بهرد قسه یان له گه دکردم
جنه که و له مچتر دستان دگرم.. له خوما له گه جنه کان شایم
داد بهستا
لهر دا له نه و نه م قهر به غیبه دا ته نیام
ته نیایی چه ند کوشند ی...
له و له گوند، دمتوانی بهرد و کهسته ک و پنچکیش بدو نم..
لهر زمانه مړه فکه نام نیی.. دای مړه فکه نام نیی
له نه و نه م قهر به غیبه دا ته نیایی کوشتمی
لهر دا... خه ریکه له نه و مړه فایه تیدا دخنه کم، و نه نگی نامر و
گیانله بهران وهرده گرم، کهچی کهس نابینم
له و دا.. دا به او له هه موو شته ک، کاتم نه بوو به بیرکردنه و، هه موو
شته ک بووم مړه ف نه بهت!
له ئیلنجاغی قوه او یی، به به باخانه ی سه ر به هه وری نیی یه رک و
مشیگان و لهس نه نجله س و فله ریدا و دریای به بنی جوانی...!
له ئیلنجاغدا دمتوانی خوا و مړه ف و هه موو شته ک بدو نم
لهر دا له ته نیایی پتر هیچ شته ک نابینم..
نه ی خودایه قهر به غی له نه و ته نیاییدا کوشتمی..
لهر دا پشیل یه ک و گوجیله سه گه کی کورکن له هه مووان پتر دبینم و
له گه یان گفتوگه دکه م، باسی مژوو، باسی ووداو کان و باسی
خه میان به دکه م
نه وان، ته نیا نه م دوو گیانه وهره میهره بانه
گویم له ده گرن و هه ست دکه م له گه ئازار کانی ته نیایی و ژان کانی
بیره وریه کانه... موچه کیان په دادت
ته نیا له گه نه م پشیل و سه گه کورکنه ش ته نیام.. دمه ووت
بگه موه نه و مړه فوون.. نه ی مړه فوون!

غازی حه سانه

سہ سیال دیموکرات، بیان دیم تر ق. . !؟... شہ ما بار وانی

دہن: کاتی خہی مارکسیہ کانی شار زوور، خہ پشانندانیان کرد، لہ
ناو خہ پشانند راندا، مامہ حاجیہ کی بہ تہمہ نی تیا بوو، دروشمی
دہ دایہ و یہک بہ دہ نگ دہ یگووہ اند و دہ یگووہ: تہمہ ی
مارکسین، لہ خوا نہ بہت، لہ کس ناترسین. یہک لہ خہ پشانند ران
کہ تہوہی بیست، گووتی: مامہ حاجی تہ دہ زانی مارکس کہ بوو؟
گووتی بہ مارکس سہ حاجی نہ بوو؟
گووتی ناگہ و تہ مارکس دہت دین دلیاک و خوداش بوونی نیہ.
مامہ حاجیہ کہ تووہ بوو و گہ تی مارکس گووی خوار دیہ.

قوربان منیش حاجی ہہ ندک لہ چہپ و سہ سیال دیموکراتہ کانم وہ کوو
تہ و مامہ حاجیہ دہتہ پش چاو،

تہ و بہ ناو چہپ و سہ سیال دیموکراتانہی کہ نہ سہ سیالن و نہ یش فہیان
بہ سہر دیموکراتیہ و ہہ یہ.

تہ نہا بہ دروشم سہ سیالست و بہ قسہ دیموکراتن، حہ ققت لہ واقعدا
لہ گہ سہ سیال دیموکراتہ کانی و تانی خہ رئاواو تہ سکہ ندہ نافیا، لہ
گہ گہ و ہہر و فہلسہ فہی سہ سیالیزمدا، نہوانیان ئاسمان و تہسمانہ و
بگرہ ہہر بہ راورد ناکرت و جگہ لہ دروشمی قہ بہ و بہ تا، ہیچ
شتہ کیتہ تہوان بہ سہ سیال دیموکراتہ و نہا بہ ستہ تہوہ.

تہ و بہ ناو سہ سیال دیموکراتانہی بہ ردہ وام لہ کہ تایی کہ بوونہ و
سیاسیہ سہ چوار قوہ کانیان لہ پشت سہ لہ فیزم و فہندہ مہنتالیزم
گہ لہ کی وہ کوو عہلی باپیر، خہریکی نمایشی نوہژی سیاسی بہ کہ مہ و
خہ خستہ چاوی جہ ماوہر و مہ گہن.

تہ و سہ سیال دیموکراتانہی تہ و ہہ موو ساہی تہمہ نی خہیان و حزبہ
سہ سیالیستہ کانیان، نہ یانتوانی دوو بندہ مای کاکہ سہ سیال و سہ خہی
خہ دیموکراتیہ لہ سہر تہرزی واقع جہ بہ جہ بکہن.

تہ و سہ سیال دیموکراتانہی قنیان بہ کورسی سہرک و حزبایہ تی و
پہ لہ مانتاری و دہ میان لہ گونیہی پارہی چہور چہ قیہ و ہہرگیز
نامادہن، دیموکراتی بن و کورسیہ کہیان سہ سیالیستانہ و
دیموکراتانہ، بہ کہ سہ کیتہ جہ بہن.

کاکہ سہ سیال دیموکراتہک دہ ناسم، دہت لہ دہ نگدانا یہک کورسیش

بـنـين، خـښـکـينـځـتـان هـيـلـاک مـکـن، هـر نـمـ براوـين، چـونـکو و هـزـمـان بـ دـسـتـوـيـه .

نـو سـيـال ديموکراتانـي لـکـاتـي لـ قـومان و تووـيـي و غـزـبي خـښـکا، بـ سـيـال دـي مـتـرـق دـکـونـ گـيـانـي خـښـکـو و بـ زـبـري هـز و کـوتـک دـمـکووتـي خـښـکـي دـکـن .

نـو سـيـال ديموکراتانـي پـ بـ پـسـتـ گـر پـيـان بـگـوتـرـتـ: سـيـال بـنـمـاـيـي، سـيـال نوـڅـي بـ کـمـمـ، سـيـال ئيسلامـي، سـيـال دوو ډوو، سـيـال خـښـتـنـ چـاو خـښـکـ، سـيـال ناديموکرات، سـيـال کـوـخـايـي، سـيـال دـرـبـگ، سـيـال بازرگان، سـيـال کـمـپـانـيا و سـيـال سـرمايـدار، سـيـال ناسـيـال و.. تاد .

من خاتوو سـيـال ديموکراتـي وـا دـنـاسـم بـ تـارـت و دـسـتـي بـ دـسـتـنـوـڅـ و بـ لـچـکـي سـوـزـو، سـاـنـه لـښـڅـي لـدـايـک بـوونـي حـزـرـتـي مـارکـسـدا، بـښـن و پـيـمان بـ مـارکـس دوو پـاتـدـکـاتـو، کـ تـاکـو و مـردن لـ سـر ښـبـاز پـيرـز و پـشـکـو و تووخوازـکـي نـو، هـر بـ لـچـک و دـسـتـي بـ دـسـتـنـوـڅـ و بـ وـفـادـاري بـ ئـيـدـلـڅـياکـي مـارکـسـيـزم بـمـنـتـو .

سـيـال ديموکراتخانـکـيتر دـنـاسـم، داوا لـ مـرـجـعـي باـيـ ئـيـنـي دـکـات، مـزـارگـا و مـرـقـدـک بـ فـلان شـخـي تـرـيـقـت و ئـيـمـامـي فـيـسـار مـزـهـب لـ شـارـکـيـان بـکـنـو، تـا بـرـکـتـي مـرـقـدـي شـخ و گـونـيـه پـارـي زيارـتـکارانـي مـزـارگـاي ئـيـمـام،

بـڅـت بـسـر دـ و دـرون و گـيرفـانـي سـيـال ديموکراتـکان، مـارکـسـم ښـ، سـيـالـم ښـ، ديموکراتـم ښـ، نـمـايـشـي نوـڅـي بـ کـمـلـي سـياسـي و خـښـتـنـ چـاو پـشت مـلا عـلـي باپـيرم ښـ، خـورمـاي عـرـب و لـچـکـي سـوـزـم ښـ .

نـو وـيـه فـلـسـفـي سـيـال خـرما کـ نـمـي نا سـيـالـيـسـت لـي حـاـي نـ بـوونـ .

نـو سـيـال ديموکراتانـي دواي زياتر لـ دـيـان سـا و پـنـجا سـا لـ سـيـال ديموکرات بـوون، تـازـ بـ تـازـه دـن و باسـي نـو دـکـن ښـو و به خـورمـاي عـرـبـي نـشـکـنـن. چـونـکو نـو لـگـښـت فـلـسـفـي سـيـال ديموکرات و ئـيـدـلـڅـي مـارکـسـيـزم يـکـنـاگـرـتـو و نـگـر نا، دوا تر حـزـرـتـي مـارکـس(قـدّـسَـهـ اللـهُ سـرّـهـ) لـ وـوـڅـي مـحـشـر و لـ حـزـوـري خـواي گـورـ شـکا تـمـان لـ دـکـات .

چـونـکو لـ فـلـسـفـي چـپـگـرـتـي و ئـيـدـلـڅـي مـارکـسـيـزمـدا، بـرـبـانگ

کردن، بـ گویـ هـ ورامی خـ ر و حـ سـ نات و پاداشتی زـ ر زیاتر، لـ خورما و قـ سپی عـ رـ بی.

مارکس لـ بـ رگی دووی کتـ بی سـ رمایه و لـ بـ شی دیالیکتیکی ماتریالیزی خورما و مـ ژووی گویـ هـ ورامی ئـ وـ ی باسکردوو: کـ من هـ رگیز ئامادـ نیم بـ خورما ئـ ژوـ کـ م بشکـ نم، چونکـ هی عـ رـ بـ.

هـ روـ ها مارکس و ئـ نگـ س، لـ قـ ولـ کدا، لـ مانیفـ سـ تی کـ مـ نیست) دا، گووتویانـ کرـ کارانی جیهان لـ کاتی نوـ ژـ بـ کـ مـ جوان دـ سـ تی یـ کـ بگرن، چونکوو هـ تا ئـ ژووـ کـ تان بـ وردـ خورمای بوـ ژوا بشکـ نن و نوـ ژـ بـ یانیتان بـ کـ مـ نـ بـ ت و لـ کاتی نوـ ژـ کانتانا یـ کـ گـ رن، ئـ وـ هـ رگیز، کـ شـ ی چینایـ تی چارـ سـ رنا بـ ت و عـ دالـ تی کـ مـ یـ تی و کـ مـ کی سـ سیال و خـ شگوزان بـ رپانا بـ ت و کا بووسی کاپیتاـ یزم ناـ وـ خـ ت و حکومـ تی دیکتاتـ ری پـ ولیتاریاش دروست نا بـ ت.

ماو تـ وـ بـ م:

هیوادارم چـ پـ کان لـ م دـ گران نـ بن، من بـ گشتی باسی چـ پـ کان ناکـ م.

بـ تایبـ تی ئـ و چـ پانـ ی کـ م و زـ ر سـ سیالیست و چـ پن و شـ رم لـ سـ سالیست بوون و چـ پـ بوونی خـ یان ناکـ ن و لـ گـ مـ بدـ ئـ و چـ پـ وونیان ـ استگـ ن و موجامـ لـ ی قـ شـ و کلـ سا و میتافیزیکا ناکـ ن.

من باسی چـ پـ درـ زن و دوو ـ ووـ کان دـ کـ م ، ئـ و بـ ناو چـ پانـ ی لـ گـ مـ عـ لی نان دـ خـ ن و لـ پشت مـ عاو یـ شـ وـ نوـ ژدـ کـ ن.

حـ ققـ ت من زـ ر هاوـ ی چـ پ و شیوعی و کومـ نیستم هـ ن و هاوـ ی گیانی به گیانی و وـ کوو برا واین، لـ نووسـ ر و شاعیر و اگـ یانکار و کـ سی سیاسی و هونـ رمـ ند و مرـ قـ ی ئاسایی. تاد. هـ تا بـ یت مرـ قـ ی ـ شنبیر و هـ من و بـ ـ ز و بـ وـ فا و دـ ست پاکن.

هـ ر بـ ـ استی نموونـ ی ـ وشت بـ رزی و دـ پاکی و بـ گرـ ی و ـ استگـ یی و لـ خـ بووردـ یی و بـ واتای وشـ بـ ـ ز و مرـ قـ دـ ستن و ئـ وـ ندـ ی لـ هاوـ یـ تی و تـ کـ بـ بوون لـ گـ مـ ئـ وان هـ ست بـ ئارامی و مورتاحی دـ کـ م، سـ تا یـ کـ لـ گـ مـ هاوـ ی نـ تـ وـ یی و ئیسلامی سیاسیـ کان نا، لـ ناو ئـ وان، ئـ وـ ی من هـ ستم پـ کردبـ ت و تـ بینیم کردبـ ت، نـ دوو ـ ووی و درـ ، نـ ق و دژایـ تی کردنی یـ کتری و یـ کترشکانندـ وـ و دوو زمانی و فـ سادی کردن لـ دژی یـ کتری، نـ بـ رزـ وـ ندی، من هیچم بینوـ . نـ پارـ پـ رستی و پول پـ رستی وـ کوو

ئۆۆی ل ناو هاو ئیسلامی و نۆتۆۆیی کانم، یان ل و س سیال
 دیموکرات در زانانی باسم ل و کردن، د یینم و بینوم ب داخ و!

چیرک / شقام باز نیدکان...
رِسو بدختیار

(1)

خەم لەچیرەکە نادزم و، بەبەم دەکرێ لەپەشتکیدا باس لەو شوێنە بکەم، تیایدا دەم و پەڵی ئاشنا بن، ئەم شارە تیایدا دەژیم، جیا لەهەموو شارەکانی دیکە جیهان، شەقامەکانی بازنییە، هەر کەسەک لەگوندەک و شارەکە ئەم وەلات و بە، یاخود لەوەلاتەکە دیکە و هاتبە ئەگەر یەکەکی ئەم شارە لەگەڵدا نەبە، تەنیا لەبازنییە کەدا دەسووتێ و، لەو شوێنە هەنگاوی ناو، دەگەتێ و هەمان شوێن، تەنیا یەک لەسوودەکانی ئەم شەقامانە ئەوێ، بەهیچ شوێنێک ون نابێ، تەنیا خولان و ما ندوو بوونت زیاتر دەبە.

هر يککې بيانې په بنډت سره ژم شقه قامه باز نه بيا نه، زوو وټه سر ده به، ده بيه خټک گرنگي به هيچ نادان، واک نه وي ته نيا له باز نه يکدا ده خوله نه وي، سر ته رقي له خټککې ده به نه وي، که چي کاتهک يککې ده دو نه، هه ست به وي ده کا، هه ټټو به له به يارداني رقله جوو نه وي، به يه ده يه وي لاي نه شاره او کان به نه وي، کاتهک له و شتانه ده که نه وي، ده بيه به ته يککې له خټکې نه م شاره، زه رجاريش هه يه، له شاره کاني دیکه باس له و شاره ده کره، نه وي واک خټکې ده نريني وټه م ده داته وي، يککې له خټکې ته کاني شقه قامه باز نيه کان نه وي، زوو زوو ناشنايه تيت، له گټه خټکې دیکه ده به ته، عره به کاني ناوټه است و باشووري عهراق، له پاش راگردنيان به نه م شاره، واقيان وټه ما کاتهک له و شقه قامه باز نه بيا نه ده سوانه وي،

ٲڱڱر ڪوٺڪ بڊ دواى ڪڇڪو ۽ بڊ، تڻيا لڻش قام باز نڀيڻ ڪانى هڻي ٿو ۽ بڊ دڻڻ ڇس، ٿو ڪڇي بڻ تام زر ۽ بيبيڻ، ٿو لڻي ڪڪ لڻش قام باز نڀيڻ ڪان، ٿو ۽ ٺڻ بڊ رڻڻ ڪي ڊيڪ، رڻڪو وڻڪ ڊ، ٿڱڱر لڻ نزيڪو ۽ ٺڻ بڊ، ٿو لڻ دوور ۽ هڻر ڊڻ ڊڻ.

وونڊو ۾ ٿم ڇاڻ ته نيا لڳ ڀڳ ڪڏا، ڇڏي ٿم ڇاڻ ته سڌا ڏان

شقامی بازنییی لاوکی و دیان شقامی بازنییی گشتی و مرنی
تیا دایم، هر گه کککی نوو هر شقامکی بازنییی لاوکی، هندی
شارچککی، شقام بازنی مرنی کانشی بقد شارکی گوریم.
جوانی شارک، بشقام بازنییی کانشی، هموو پانوانانی نوو
ئو شقامان رریان هبوو، لپخشستی هونر و رشنبری و بات،
بسام زهر بدگمن هر یک لوانن دن، باسکی کورت
لپانوانییی تییککی بکات، هرردم دیوو، خکک بات و هونر و
ئازاییی تییککی باس بکات، وک زهرک لپخککی شارکانی دیکک نین،
مشکک بکن گامشکک.

ئستا ئو شقام بازنیییانن بته ستنتری بازرگانی، هرچی هندی
و بنگلادیشی و نیپالی و چینی، ههههه ندی و ئورووییی بگشتی لپنوو
ئو شقام بازنیییانن برژوو نندیان هیم، ئوو جگک لپعربیی و
عراقی و سووری و لوبنانی، خییان بپخککی نوو ئو شقام
بازنیییانن دزانن، زرجار کاتک لپیکک لپچایخانکان، ک
دادنیشی، دبینی خککی رسنی نیو شقام بازنیییکان ببدگمن
دپیندر،

ئووی خراپ زهرک لپو بیانیانن کاتک ههههه یک دکن و دبته
بنشته خشی تته کهمههه تییککان، خکک بگشتی هموو تهمتهکان
دپنن پاپ خککی رسنی نوو شقام بازنیییکان.

راسته چیرککمان پپووندی بشقام بازنیییکانن، کچی هر
پانوانکی ئو نوو نده، ئگگر لپدوورترن شوونی جیهان ب،
هرردم لپنوو شوانی سوور ب، یان یککک ب لپدوو مهندکانی
شقام راستکان، کچی هموو کات بیری لپلای یککک لپشقام
بازنییی لاوکییککانن، ئاکاری کووی دمرمانسازککی ستنتری شار،
زرجار لپنوو تته کهمههه تییککان ز بوردی دگههه، تا یککک
بد زتهوو، خککی ئو شقام بازنیییانن ب، پپی سیر بوو لپنوو
چند و لنیک هاووییککی قناغی سربتایی دزییوو، یککسر ب س
و دوو تلهفونی ب خاون و لنکک کرد، کک لپفیسبووک هاووییی،
دوای گفتوگیککی زهر ژماری هاووییککی پپدا، ئویش لپواتک
دژا سرجم شقامکان راست راست و هیچ خوار و خچییککی تیا دا
ناپیندر، یککسر تلهفونی کرد، بپام و پام نپوو، دووباری
کردوو، چند جارکی دیکک دووباری کردوو، بپام هر و پام
نپوو، لکک تیا دا ب ئومد بوو، چند کاتژمهرکی پچوو، زنگی
تلهفونککی لپدا، کاتک و پامی دایوو، ئافرتهک بزمانکی
بیانی گوتی: تلهفونت کردبوو.

ئاکار: بپه، ئم ژماری هاووییککم بپناوی دانر؟ ئو خککی نوو
شقام بازنیییکانن؟

ئافرىقە تەبىئىيەت: بىر، ژمارى دانەر، بىر-ئام ئو
لكارھاتتە، زەر مەندوۋ و خەۋى لىكەت، بىر-ئام دايە،
چونكى چەندىنچەر تەلەفەت كەردوۋ.

ئاكە: باش كەتەك لەخە ھەسا پەيەلەگەن، كە ئاكەرى ھەۋە
قەلەغى سەرەتەيى بىر-ئام زەرەيە لەگەتەتەدوۋ.

ئاكەر زەر تەم-زەرە بوۋ، قەسە لەگەتە دانەر بەكتە، بىر-يەرەدا ئەگەر
شەۋەشە دايە، نەخەۋە تە ئو كەتەي دانەر تەلەفەتەن دەكەتەۋە،
ھەرچەنەك بىر خەي سەرەقەكەرد بىر-ئام نوۋسەنگە و ۋەنە-يەرەگەرىيەكەنى
ئەۋ ۋەتەي تەيادە نەشەچەيە، بىر-ئام بىر-ھەيچ شەۋەيەك سەزەي پە
نەدە-بەخەي، ھەيچ يەرەگەرىيەكە قەۋەيە لەگەتەدە نەۋە، دەۋە چەندە
كەتەم-رەكەي دىكە، زەنگە تەلەفەتەنەكەي ئاكەر لەيدەيەۋە، يەكەسەر
ۋەۋەمە دايەۋە: ھەلەۋە دانەر چەنە.

دانەر: تە كەي؟

ئاكەر: مەن ئاكەرم، لەسەرەتەيى پەكەۋە دەمەنەۋەندە.

دانەر: نازەم بەرم نەۋەۋە، بىر-ئام بەرەزە دەكەر ھەندەك ۋەسەفە خەتە
ۋە شەقەمە بازەنەيەكەن بەكەيتە، لەبەرم نەۋەۋە، ئەۋكەتەي چەۋەمە
ھەندەران، تەمەنەم بەستە سەۋەنە بوۋ، مەن ئەستە تەمەنەم شەستە سەۋە، چەل
سەۋە مەن لەۋەۋەۋەيە ۋە پەنەۋەندەيە دەمە.

ئاكەر ئەخەكەي ھەكەشە: رەستە دەكەي، مەن ئەۋ ھەۋەۋەيە تەم لەدەۋە
قەۋەبەنە شەۋە بەرەمەنە لەگەتە مەندەۋەنە گەۋەكەي نەۋە شەقەمە
بازەنەيەكەي دىكە دەكەردە، چەندە جەرەك سەرى ھەردەۋەكەمەن شەۋەۋە.

دانەر بەدەنگە بوۋ، ۋەك ئەۋەي ھەتەتەۋە سەردەمە مەندەيە، ئاكەر
تەنە گەۋەيە لەپەرمەي گەريەن بوۋ، بىرە ئەۋەشە دەستە بەگەريەن كەردە،
ۋەك ئەۋەيە لەزەندەنە يەكەريەن دەزەبەتەۋە ۋە بەۋەشە بەيەكەردە
بەكەنە.

دەۋە ھەۋەۋەۋەۋە، ئەۋجەرەيەن ۋەدە ۋەدەشتە ھەۋەۋە شەكەي سەردەمە
نەۋە شەقەمە بازەنەيەكەن بەسكەردە.

زەرەكە لەۋەۋەنەيە خەكەي شەقەمە بازەنەيەكەن ۋەك زەرەكە لەخەكەي
شەقەمە رەستەكەن كەۋەۋەۋە تە شەۋەنە لەۋەلەيەكەنە دۋەنە، شەۋەنە يەكەكە
لەۋەۋەنەيە ۋەك بەزەگەنەكە دەچەتە زەرەكە لەۋەۋەتەنە، ئەۋ رەزە
لەدەنەشتەكە گەۋە: لەيەكەكە لە فەرەكەخەنەكەنە كەتەكە دەبەزەمە،
لەھەۋەيە پەشەۋەيە پەلەسەكە دەۋەيە پەسەپەرتەيە لەكەردە، كەتەكە بىنەيە
خەكەي يەكەكە لەگەۋەكەكەنە شەقەمە بازەنەيەكەنەم، فەرەسكە لەچەۋەنە
ھەتەخەۋەر، ۋەقە ۋەمە، پەلەسەكە بەدەنگەكەي نوۋسەۋەۋە گەۋە: دەۋە
لەدەكەمە، ئەمەۋە ئەۋەرە، كەتەكە دەۋەمە تەۋەۋە بوۋ، دەبە بەيە بە
مەيە ئەمە، چەنەكە، ھەۋسەرەكەشە ۋەكەمە خەكەي گەۋەكەكەنە نەۋە
شەقەمە بازەنەيەكەنە، رەزەنەيە، لەيەدە شەقەمە بازەنەيەكەنە،

چه ند قه سیده یه کی خښه ویستی به خیومار... نه نته نید ما چاد*... و: نه ژاد عزیز سورم

(1)

نه مزانی
نه وهی له ده سته
لیم یه کی زه رده
یا تایی هه تاوه خیومار!
له وه کانتیم له تاه زینه کاندایینی
زه رده مسکه ده بڼه وه به م...

له م پرسې چیم ده ده ی
نه وه ده مهی ده سته کانتیم له میوه یه کی
به ستانی گه شاوهدا
ده یچنن
یا نه واره وه خته نارامه به شه کانتیم؟
یا ون بوونی زینه یین؟
یان ه نکه و نه یه ک به
له ناو کی وه ستاودا؟
یا خود به سووتانی چیا یه ک به نه وی دی
زه رده ده په نه؟

نایا خښه ویستی
تایی خښه رئاوا
له ناو نه ه نکه په یوه کاندایه شک نه؟

(2)

خه ونم په وه دیتی خیومار
له باخچه که تدا بووی

ووبارت به ژردا ده یشتن
ته له و باخچه یه تدا بووی
که ژگار که
به تامانی ئاسنینی سارده وه
دهوره دراوه ..

چله که یه کم بینی ته نیا
به نهرمی به سهر درهختی (ئالمیس) ه وه
له دهم ووباری پیر زه وه
که سهرچاوه و تینوویه تی
له تینوویه تیان ده جریو نه ..

له و باخچه یه دا خیومار
باخ کی دی له یه کگرتنی ده کا نمان
له دایک ده به ..
کا تمان

له ناو یه کتردا ده تو نه وه و
په که وه ه شووی خه ون
له قه ده حی به گهر دماندا
ده گووشین
ئیر چیر کی دووانه مان له بیر ده که ین
یه که میان

(له باره ی پیاو و ژنه ک
که وه ئاسک و شروان
ها توون په که وه بخ نه وه
ئهوی دی ده :
خه و یستی به ختیاوهر نییه
دوو ته نیاییه له ته نیاییه کدا)

شاعیره که بیرت له ده کا ته وه خیومار !
ماوه ی به ینیشمان
له لیم و وه نه وشه یه
که گه کان ه شتا که سکن
وه ره له گه م خیومار !
چیا له ه ملانه وه به ره و له ی دار به وان
قووتمان ده دا ..
ژ له یشتنیدا ماندوو ده به
شه مه نده فره ی ئمه ش ده وا

بـده نگی له گه ځـځ ژدا هـده لووش و
 ځـيتم بهـره و سـبهـر دهـبزو و
 (خوادا مارا) يش
 هـنگی زـځـځ ينی بزـر دهـکا
 چوون شازاده و عاشقه کي
 پـکهـوه هـدهـځـځـن و
 مانگيش هـه ناسه سوار به دوا يا نهـوهـيه ..
 شهـمه ننهـفهـر ون دهـځـځ و
 له جهـستهـي شاخ دا فيشکـهـي دـځـځ ..

خاك نه زك و ئاسمان بـيند
له پشت چيـاي گرانـت و
پشت چيـاي بازـت
ئهـوه تا دهـريـاي ديماهي نهـها توو
با پـكهـوه بـين
ئهـوه ئازادي په .

(3)

له فارغی شه مه ننه فوره که وه بخت ده نووسم
له کاتی ژوانی وه همیدا
که تهلان په لکه زینه له بادا ده شکونه و
خه میشی به سهر یشتی چیا وه ده قویش ..

خاڻر و زه ننگه کان له قوله ځه نه کانيان
 ئاي له و بانگي شوانه همن و بڙونه
 ئاي له و ئواره مندا نه يه
 شاعيره که ت خشي ويست
 ئاي له و ... ژه ژي گه نجی
 کات جهسته يه ک بووم
 له ه ننگي گو له که ناردا .

• ئەنتەنىڭ ماچادى ، شاعىرى ئىسپانىيى 1875 لە ئەشبىلىيا
لە داىك بوو ، 1903 يەكەم كەشيعرى بىا و كىروووتەو
كە بە قەمبارك لە شيعرى ئىسپانىيى لە قەم درا .
لە 1898 كەشيعرى دووومى لە ئەندەلووس بىا و دەكاتەو
دەگووترى بە شاعىرانى ئەندلووسەو كارىگەر بوو ، ھەرۈھە بە
(ئىبنى ەرەبى) و ھەندى لە شاعىرانى ەرەب لەوانە (ەبدولۈھاب
بەياتى)

(**) ئەم قەسىدەيەى ماچادى لە ماپەى (ديوان العرب) ھوہ كراوہ
بە كوردى
بوانە :

<https://www.alqasidah.com/epoem.php?ie=5127>